

שנינו במשנה: **ומעשה בחמש נשים** ובהן שתי אחיות, וליקט אדם אחד כלכלה של תאנים, ושלחן היתה, ושל שביעית היתה, ואמר: "הרי כולכם מקודשות לי בכלכלה זו", וקיבלה אחת מהן על ידי כולן, ואמרו חכמים: אין אחיות מקודשות:

אמר רב: שמע מינה ממתניתין [ממשנתנו] **ארבע הלכות** —

ואולם מוסיפה הגמרא, **דנקיט רב בידיה רק תלת** [לא היו מוחזקות בידו אלא שלש הלכות, שסידרן בגירסת הגמרא], ולקמן מפרש טעמא.

ואלו הן שלשת ההלכות שסידרן רב בסדר גירסתו:

א. **שמע מינה: המקדש את האשה בפירות שביעית**, הרי היא **מקודשת**, וכפי שהיה במעשה שהובא במשנתנו, ולמדנו שאין אומרים: לאו ממונו של הזוכה בהם הוא, אלא כיון שזכה בהם ממונו הוא לכל דבר.⁽¹⁾

מת אחד מהם מחמשת הבנים, **כל אחת ואחת** מן הבנות **צריכה ארבעה גיטין** מארבעת האחים הנותרים, כי כל אחת היא ספק מקודשת לכל אחד מארבעה אלו, ועוד צריכה היא **חליצה מאחד מהן**, כי שמא אשת האח המת היא, וחליצת אחד האחים מתירתה.

ולרבא תיקשי: אמאי חלו הקידושין כלל! ? והרי "קידושין שאין מסורין לביאה גינהו" !?

וכי תימא, הכא נמי במאי עסקינן: כשהוכרו ולבסוף נתערבו; הרי אי אפשר ליישב כן, **דהא "אחת מבנותיך לאחד מבני" קתני**, ומשמע: כך היה הנוסח שאמר לאבי הבנות.

ומסקינן: **תויבתא דרבא — תויבתא!**

והילכתא כוותיה דאביי בי"ע ל קנ"ב, סימן הוא לשש הלכות, שנחלקן בהן אביי ורבא והלכה בהן כאביי, וזו אחת מהן: "קידושין שאין מסורין לביאה".

1. א. נתבאר על פי רש"י בפירושו הראשון, וראה לשון התוספות בזה; וב"פני יהושע" האריך לבאר דברי רש"י והתוספות, כי בפשוטו מהיכי תיתי לא יהיו הם חשובים כממונו, מאחר שזכה בהם מן ההפקר; וראה עוד בשו"ת מהרי"ט חלק א סימן קנ מה שביאר בזה, וראה עוד ב"עצמות יוסף" מה שכתב בזה.

ובפירוש שני פירש רש"י: "אי נמי דלא תימא [והיתה שבת הארץ לכם] לאכלה" אמר רחמנא, ולא לדבר אחר"; וכעין הפירוש השני כתבו התוספות ותוספות ר"י הזקן, אלא שכתבוהו בשני דרכים:

התוספות כתבו: אי נמי יש לפרש, דאף על גב דאסור לקנות מהם חפץ כדכתיב: "לאכלה"

ולא לסחורה, הני מילי לכתחילה אבל בדיעבד המקח קיים, וכן גבי אשה בדיעבד מקודשת. ובתוספות ר"י הזקן כתב: ואף על גב דאמר רחמנא "לאכלה" ולא לסחורה, לא אמרינן קידושין שהאשה נקנית מהם כסחורה דמי, אי נמי וכו' [כפירוש הראשון של רש"י]; וראה בתוספות רעק"א, שהביא מדברי התוספות בעבודה זרה סב א ד"ה נמצא, שנסתפקו אם מותר לקדש אשה בפירות שביעית, והקשה עליהם, שהרי הדבר מפורש בירושלמי סוף פרק ח דשביעית, שאסור לקדש אשה בפירות שביעית; וכזה יקשה על תוספות ר"י הזקן.

ב. הקשו האחרונים, לפי מה שכתבו התוספות שיש בזה איסור סחורה, אם כן תיקשי